

Katekumenaatti – aikuinen usko

- *Katekumenaatti ja kirkkovuosi*
- *Ryhmän kokoonpano*
- *Sisältö*
- *Kokemuksia*
- *Juuret*
- *Ekumenia*
- *Suomen verkosto kutsuu*

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO
EVANGELISK-LUTHERSKA KYRKAN I FINLAND

evl fi

KATEKUMENAATTI - AIKUINEN USKO

Sana katekumenaatti tulee kreikan sanasta 'katechein', opettaa, näyttää tietä, ohjata.

Katekumenaatti - aikuinen usko on seurakuntien pienryhmätoimintaa. Se noudattaa kirkkovuoden rytmiä ja kestää noin vuoden. Ryhmässä on tarkoitus kasvaa ja syventyä kristillisen uskon tuntemisessa.

KATEKUMENAATTI JA KIRKKOVUOSI

Katekumenaatissa on neljä vaellusosuutta, joihin jokaiseen sisältyy jumalanpalvelus. Vaiheet on nimetty seuraavasti: tervetulon aika, kasvun aika, syventymisen aika ja yhteyden aika.

A. Tervetulon aika on yleensä helluntain jälkeisellä kirkkovuoden jaksolla. Sen aikana ryhmäläiset tutustuvat toinen toisiinsa ja oppivat tuntemaan myös ohjaajan, matkakumppanit ja ryhmän papin. Ryhmäläisten kysymyksiä kirjataan ylös. Seurakunta toivottaa tervetulo-jumalanpalveluksessa ryhmäläiset tervetulleiksi seurakunnan yhteyteen.

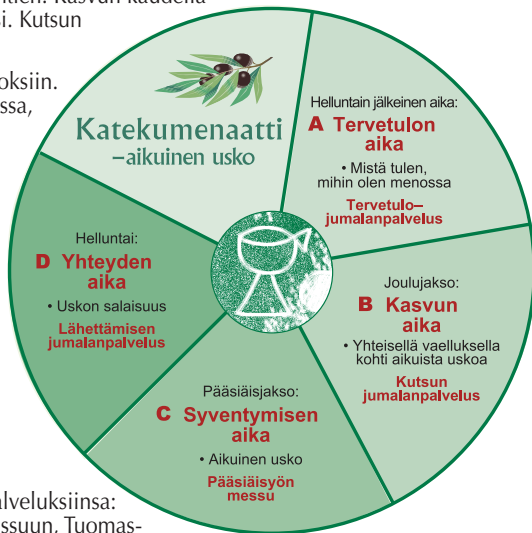
B. Kasvun aika antaa mahdollisuuden jakaa omia kokemuksia ryhmässä ja pohtia kristinusioon liittyviä kysymyksiä. Silloin on mahdollista tutustua syvemmin uskon peruskysymyksiin mm. uskontunnustuksen ja Isä meidän -rukouksen sisältöä pohtien. Kasvun kaudella myös Raamattu ja Jeesuksen opetukset tulevat tutummiksi. Kutsun jumalanpalvelusta vietetään usein paastonajan alussa.

C. Syventymisen aika antaa tilaa itsetutkisteluun ja muutoksiin. Kasteen muistamisen juhlaa vietetään pääsiäisyön messussa, johon valmistaudutaan syventymisen aikana. Mikäli katekumenaatin sisältö vastaa aikuisrippikoulun sisältöä, voidaan aikuisrippikoululaisen kaste tai konfirmaatio toimittaa tämän messun yhteydessä. Näin seurataan alkukirkon käytäntöä, jolloin kasteet tapahtuivat pääsiäisenä.

D. Yhteyden aika antaa mahdollisuuden pohtia ja kasvaa uskossa seurakunnan yhteydessä. Sen aikana voi miettiä omaa elämää opetuslapsena, jota ohjaa usko Kristukseen. Tavallisessa arjessa tulevat kaste ja usko todeksi. Tämä jakso huipentuu Lähettämisen jumalanpalvelukseen helluntaina.

Jumalanpalvelukset ovat kiinteä osa katekumenaattia

Seurakunta kutsuu katekumenaattiryhmäläisiä jumalanpalveluksiinsa: pyhäpäivän messuun, iltajumalanpalvelukseen, Taize-messuun, Tuomas-messuun tai rukoushetkeen. Ryhmäläiset ovat näkyvästi osana koolla olevaa seurakuntaa näissä jumalanpalveluksissa. Jumalanpalvelukset sijoittuvat kirkkovuoden eri jaksoille ja muodostavat tärkeän osan katekumenaattivaellusta.

KATEKUMENAATTIRYHMÄN KOKOONPANO

Katekumenaatti-pienryhmässä on ohjaaja, ryhmäläisiä, joita kutsutaan etsijöiksi, matkakumppaneita ja ryhmän taustatukena pappi.

Ryhmäläinen eli etsijä

Ryhmäläisiä voidaan kutsua etsijöiksi. Ryhmään voi osallistua kuka tahansa, joka on kiinnostunut kristinuskon perusasioista tai haluaa lähteä pohtimaan omaa elämäänsä ja peilata sitä kristillisen uskon tulkintakehykseen. Etsijä voi olla kastettu tai kastamaton, kirkon jäsen tai kirkkoon kuulumaton, konfirmoitu tai konfirmoimaton. Hän voi tulla ryhmään tutustumaan ja tunnustelemaan, löytyisikö ryhmässä vastauksia hänen kysymyksiinsä. Etsijät päättävät tervetulojumalanpalveluksen jälkeen, haluavatko he sitoutua ryhmään.

Matkakumppani

Ryhmässä on useita matkakumppaneita. Matkakumppani on seurakuntalainen, jolle

seurakuntayhteys on merkittävä ja jumalanpalveluselämä tuttua. Matkakumppanin tehtävää voi verrata meillä rippikoulun isosen tehtävään. Matkakumppaniksi voi hakeutua myös henkilö, joka on käynyt oman katekumenaattivaelluksen ja haluaa toimia matkakumppanina tämän kokemuksen pohjalta.

Ohjaaja

Ohjaaja johtaa ryhmää ja toimii suunnannäyttäjänä. Hän sopii tapaamispaikan, suunnittelee ryhmän toimintaa ja työskentelytapoja ryhmäläisten kysymysten pohjalta ja vastaa aikatauluista. Hän huolehtii siitä, että ryhmä on valmis käymään seuraaviin vaiheisiin. Ohjaajan tulee olla hyvä kuuntelija ja hänen tulee kyetä antamaan tilaa ryhmäläisille ja heidän kysymyksilleen, sen sijaan että itse olisi vahvasti esillä. Ohjaajalla tulee olla ryhmän ohjaamiseen tarvittavaa taitoa ja osaamista. Ohjaajan on hyvä tavata papin kanssa säännöllisesti mm. sielunhoitoa ja työnohjausta vaativissa kysymyksissä.

Ryhmän pappi

Papin rooli on katekumenaatissa matalan profiilin ohjaamista. Painopiste on ryhmän keskinäisessä jakamisessa ja keskustelussa, jossa kaikki voivat oppia toisiltaan. Pappi osallistuu kokoontumisiin ryhmän tarpeesta riippuen. Hän valmistelee jumalanpalvelukset ja on mukana niiden toteutuksessa sekä toimii teologisena asiantuntijana, sielunhoitajana ja tarvittaessa rippi-isänä/-äitinä.

Katekumenaatti on pitkälti seurakunnallista maallikko-toimintaa, jossa seurakunnan työntekijä ei joudu yksin vastaamaan toiminnasta, vaan hän on ennen kaikkea toiminnan mahdollistaja.

Tiimi ja koordinaattori

Katekumenaattitoiminnan laajentuessa on tärkeää huolehtia siitä, että se ei jää yhden työntekijän varaan vaan ankkuroituu laajemmin seurakunnan toimintaan. Perustettavaan tiimiin voisi ryhmien pappien lisäksi kuulua seurakunnan jumalapalveluselämästä vastaava työntekijä ja ryhmien ohjaajien ja matkakumppaneiden sekä seurakunnan luottamushenkilöiden edustajat. Tiimi valitsee keskuudestaan koordinaattorin, joka toimii ohjaajien yhteyshenkilönä.

KATEKUMENAATIN OHJELMA

Katekumenaatin ydinsisältö Katekumenaatin ydinsisältö rakentuu tervetulojakson aikana ryhmäläisiltä kootuista kysymyksistä, kirkkovuoden teksteistä ja katekumenaatin eri vaiheiden viettämisestä jumalanpalveluksissa. Kristinuskoon liittyvien kysymysten käsittelyn tueksi ohjaaja voi käyttää olemassa olevia aikuispedagogisia aineistoja ja niiden sisältämiä työskentelymalleja. Tavoitteena on ensisijaisesti ryhmän jäsenten hengellisen elämän syveneminen ja seurakuntayhteyden vahvistuminen.

Säännöllinen rytmi

Ryhmän tapaamiset voidaan sopia yhteisesti ryhmäläisten kanssa. On hyvä pitää tapaamisissa säännöllinen rytmi, esim. joka toinen viikko tai kerran kuukaudessa. Toimintaan voi sisällyttää retriitin tai jonkin muun seurakunnan toimintaan kuuluvan hengellisen tapahtuman.

Ryhmän tapaamiset

Tapaamiset kestävät puolestatoista tunnista kahteen tuntiin. Alkuhartauden jälkeen on yleensä kuulumiskierros. Luonteva tapa antaa puheenvuoro on kierrättää kynttilää. Kun oma puheenvuoro loppuu, ojennetaan kynttilä seuraavalle. Jos ei ole sanottavaa, kynttilää voi pitää myös hetken hiljaa ja ojentaa sen sitten seuraavalle. Tämän jälkeen on lyhyt johdattelu aiheeseen, joka jatkuu keskusteluna tai siihen sopivana työskentelynä. Tapaaminen päätetään loppuhartauteen. Mallia voi soveltaa painottaen rukousta, raamatutyöskentelyä ja virsiä.

KOKEMUKSIA KATEKUMENAATTIRYHMISTÄ

Katekumenaatti - aikuinen usko

on tutustumisen arvoinen mahdollisuus seurakunnan aikuis- ja pienryhmätyöhön tai vaikkapa aikuisriippikoulun toteuttamiseen. Se on myös hyvä keino oman uskon tai hengellisen elämän hoitamiseen ja syventämiseen. Sen koskettavia vahvuuksia ja hienouksia ovat:

Aloitimme katekumenaatti-ryhmän Kalliossa nimellä Usko tai älä.

Mukana on ollut kaksi innostunutta matkakumppania, kaksi ryhmänvetäjää ja pappi. Osallistujia oli alussa parikymmentä, joista muutama ei jatkanut. Koska sitoutuminen on aina tarkan harkinnan takana, päätimme pitää ryhmän keston hyvin rajattuna. Kokoonumme kevään aikana yhdeksän kertaa. Keskustelujen sisällössä riittäisi aihetta useampiinkin taapaan, mutta on hyvin todennäköistä, että monet nyt mukana olevista putoaisivat silloin pois.

Kirkkovuosikeskeisyys

- toimitaan kirkkovuoden rytmissä

Jumalanpalveluskeskeisyys

- pienryhmätoimintaa ryhdittävät jumalanpalvelukset ja niiden kautta liittyminen koko seurakunnan toimintaan

Osallistujakeskeisyys

- toiminta nousee vahvasti ryhmä-

Kysymysten kuuleminen

Ensimmäisellä kerralla keräsimme osallistujilta heidän tärkeimmät uskon ja elämän kysymyksensä. Kysymyksiä tuli paljon ja niiden avulla olemme saaneet käydä hyvin aitoja ja syviä keskusteluita. Usko tai älä –ryhmä on ollut hyvä paikka jakaa monia sellaisia uskonkysymyksiä, mitä ei muuten tule nostetuksi esiin.

Torstain viikkomessu

Kallion seurakunnassa on joka torstai viikkomessu, ja ryhmä onkin kokoonnut aina messun jälkeen. Joka toisella kokoontumiskerralla olemme osallistuneet viikkomessuun ja juhlista-

läisten tarpeista samalla sitoutuen uskomme ja etiikan keskeisiin teemoihin

Mahdollisuus paikkaan seurakunnassa

- Katekumenaatti - aikuinen usko antaa ryhmäläisille ja matkakumppaneille mahdollisuuden elää todeksi seurakuntayhteyttä.

neet siellä ryhmän ottamia askeleita symbolisin elein. Matkakumppanit ovat valmistaneet rukousalttareita ja antaneet ryhmänvetäjien kanssa tuohuksen tai ristin. Yhteiset messut ovat olleet osallistujille hyvin merkittäviä ja koskettavia.

Ryhmä kaupunkilaiselle

Kallion seurakunnassa olemme tehneet katekumenaatista työssä käyvän tai opiskelevan kaupunkilaisen elämän sopivan ryhmän. Tällaisena se palvelee uskosta kiinnostuneita aikuisia ja toivoakseni voi saada heidät kokemaan seurakunnan omana paikanaan.

Kai Jantunen
pappi, Lapuan hiippakunta, Keski-Suomen hiippakuntasihtööri

Marja Kotakorpi
seurakuntapastori, Kallion seurakunta, Helsinki

KATEKUMENAATIN TAUSTAA

Katekumenaatin juuret ovat alkukirkon kasteopetuksessa ja toimintamallissa, jolla aikuisia ohjattiin kirkon yhteyteen. Uusi katekumenaatti kehittyi ruohonjuuriliikkeenä Ranskassa 1900-luvun puolivälissä. Muutamissa roomalaiskatolisissa seurakunnissa kehitettiin aikuisten kasteopetusta, jolloin vähitellen syntyi uuden aikuiskatekumenaatin malli.

Ruotsin luterilaiseen kirkkoon katekumenaatti juurtui 1990-luvulla. Pastori Karl-Gunnar Ellverson näki sen kehittämisen liittyvän v. 1992 allekirjoitettuun Porvoon julistukseen. Siinä todetaan allekirjoittajamaiden kirkkoja yhdistävä yhteinen haaste "katekeettinen tehtävämme on kasvattaa kastetut lapset varttuneina tunnustautumaan Kristukseen".

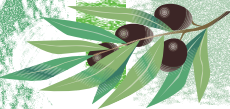
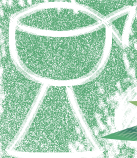
Ensimmäinen Suomen luterilaisen kirkon katekumenaattiin perehdyttävä seminaari järjestettiin marraskuussa 2006 ja sen jälkeen vuosittain. Ne ovat osa kirkon henkilöstökoulutusta ja yhteistyötahoina toimivat Kirkon kasvatusta ja nuorisotyö, Kyrkans central för det svenska arbetet, Lärkkullan hiippakuntakeskus ja Kirkkopalvelut. Pilottiryhmän käynnisti syksyllä 2007 Vasa svenska församling Vaasassa ja Kallion seurakunta Helsingissä.

KATEKUMENAATTI JA EKUMENIA

Katekumenaatti on säilynyt ja vahvistunut ortodoksisen ja katolisen kirkon opetuksessa. Venäjän ortodoksisessa kirkossa katekumenaatti vahvistui Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen.

Vuodesta 1971 lähtien on järjestetty kirkkojen yhteinen ekumeeninen tapaaminen, EuroCat. Teemoina ovat olleet mm. •Katekumenaatti ja kaste kirkon perustehtävänä •Voiko usko syntyä ilman jumalanpalvelusta •Maamerkkejä uskon tiellä •Katekumenaatti ja kastetietoisuus

Aikuisoppimisen mallina katekumenaatti on vahvasti mukana eri kirkkoissa Länsi-Euroopassa, USA:ssa ja Kanadassa. Sitä sovelletaan käytäntöön mm. Ruotsin luterilaisessa kirkossa, Ranskan roomalaiskatolisessa kirkossa sekä USA:n ja Englannin anglikaanisissa kirkkoissa.

Katekumenaatti – aikuinen usko

Suomen katekumenaatti -verkosto kutsuu!

Tule mukaan

- Jos haluat tietää enemmän katekumenaatista
- Jos olet osallistunut katekumenaattiin perehdyttävälle kurssille
- Jos olet aloittanut katekumenaattiryhmän omassa seurakunnassasi

Liity nyt – lähetä omat tietosi sähköpostiosoitteeseen: sinikka.metsatahti@evl.fi

Saat ajankohtaista tietoa

- Kursseista
- Koulutuksista
- Tapahtumista

Lisätietoja: aikuiskasvatussihteeri
Sinikka Metsätähti p.1802 473, (050) 3366 345 tai

evl.fi/katekumenaatti